

Nr 23

Av herr Lundström och fru Hamrin-Thorell, om viss ändring av studiehjälpsreglementet.

(Lika lydande med motion nr 30 i Andra kammaren)

De inkomst- och behovsprövade tilläggen i studiehjälpssystemet är vad gäller barn till frånskilda föräldrar, där vårdnadshavaren ej är omgift, knutna till de frånskilda makarnas sammanlagda inkomster.

Enligt gällande regler om studiehjälp till elever i gymnasium och yrkesskolor m. fl. läroanstalter utgår till de elever som anses knutna till föräldrarnas ekonomi ett allmänt studiebidrag om 75 kronor i månaden. Därtill kommer i förekommande fall inackorderings- eller resetillägg. Härutöver utgår till barn med föräldrar med mindre än 20 000 kronors beskattningsbar årsinkomst dels ett inkomstprövat tillägg med 25—75 kronor i månaden, dels ett behovsprövat tillägg med högst 75 kronor i månaden till barn som är berättigade till inkomstprövat tillägg med högsta belopp. Har den studerande egen inkomst läggs denna till föräldrarnas inkomster. Är den studerande gift, ersätter makes inkomst föräldrarnas i fråga om inkomstprövat tillägg.

I studiehjälpsreglementet finns inte några särskilda bestämmelser för barn till frånskilda makar utöver vad som stadgas i § 26 att, om en vårdnadshavare gifter om sig, den nye maken inträder i stället för den av föräldrarna som skilts från vårdnaden vid bedömning av barnets rätt till studiehjälp.

I samband med differentieringen av studiestödets olika former anförde såväl studiehjälpsutredningen som studiesociala utredningen att den viktigaste skillnaden i elevernas ekonomiska situation är betingad av om eleverna tillhör föräldrarnas ekonomiska hushållning eller ej. De elever som tillhör föräldrarnas ekonomiska hushållning kan vanligen beräknas få en väsentlig del av kostnaderna för uppehållet under utbildningstiden bestridd av föräldrarna.

Flera remissinstanser underströk också, att det är det förhållandet, att flertalet berörda elever tillhör föräldrarnas hushåll, som gör det rimligt med bidrag anknutna till föräldraekonomin. I fråga om fosterbarnens rätt till inkomst- och behovsprövade tillägg anförde särskilda utskottet att det från studiesociala synpunkter synes riktigt att ta hänsyn till den miljö där barnet lever, dvs. fosterhemmets förhållanden.

Av detta torde framgå, att stor enighet råder om att vad som bör ligga till grund för bedömningen av studiestödet bör vara elevens reella ekonomiska situation.

Studiehjälpsutredningen anförde vidare, att det inkomstprövade tillägget främst var avsett för barn till ensamstående föräldrar. I likhet med utredningen ansåg studiehjälpsnämnden, att det bland de ensamstående mödrarna kan finnas åtskilliga som behöver ökad hjälp för sina barns utbildning och påpekade också att även inom fullständiga familjer otvivelaktigt finnes fall där omständigheterna är sådana, att hustrun bör jämsställas med ensamstående mor.

Av Kungl. Maj:ts proposition nr 138/1964 framgår, att även departementschefen avsåg att det behovsprövade tillägget främst borde komma ensamstående vårdnadshavares barn till godo. Departementschefen nämnde särskilt barn till änkor, frånskilda och ogifta kvinnor.

Mot bakgrunden av vad ovan anförts ter sig behandlingen av barn till frånskilda föräldrar märklig. Trots att barnet tillhör endast vårdnadshavarens hushåll och oberoende av om något underhållsbidrag från den tidigare maken utgår anses barnets ekonomiska situation böra prövas med hänsyn tagen till föräldrarnas *sammanlagda* inkomster. Om modern exempelvis har vårdnaden om barnet och hon bara har en mycket liten inkomst och därtill ett knappt underhållsbidrag från fadern att leva och försörja sitt barn på, kan den frånskilde mannens inkomst beröva barnet rätt till inkomst- och behovsprövad studiehjälp. I många fall skapar det nuvarande systemet också administrativa problem. De tjänstemän som har att handlägga dessa ärenden får ägna tid att försöka utröna inkomsterna hos de frånskilda makar som är skilda från vårdnaden av barnen.

Därtill kommer att frånskilda makars sammanlagda beskattningsbara inkomster på grund av makarnas förpliktelser gentemot nya familjer ofta är ett sämre mått på deras ekonomiska situation än vad annars brukar vara fallet.

Eftersom rätt till det behovsprövade tillägget är betingad av att inkomstprövat tillägg utgår med största belopp, utestänger reglerna för inkomstprövat tillägg vårdnadshavare även från behovsprövat tillägg.

Till vad ovan anförts kommer att ensamstående vårdnadshavare ofta även i övrigt har större svårigheter än andra, varför gällande regler för studiehjälp till frånskilda vårdnadshavares barn i än högre grad synes obilliga. Enligt vår mening bör — förutom vad som gäller för den studerandes egna eller makes inkomster — endast vårdnadshavarens ekonomiska situation ligga till grund för inkomst- och behovsprövat tillägg.

Vid inkomstbeskattning medges inte avdrag för periodiskt understöd till annans undervisning och fostran med undantag av ett speciellt avdrag för icke hemmavarande barn under 16 år. Underhållsbidrag utgör heller inte skattepliktigt inkomst hos mottagaren. Detta medför att underhållsbidrag

ej inräknas i vårdnadshavarens beskattningsbara inkomst. Huruvida man, när det gäller rätten till inkomst- och behovsprövat tillägg, bör inräkna underhållsbidraget i de inkomster hos vårdnadshavaren som är avgörande för tilläggen bör dock ytterligare övervägas.

Med stöd av ovanstående hemställas,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära utredning och förslag till 1965 års vårriksdag om sådan ändring av studiehjälpsreglementet att — i fall där vårdnadshavaren ej är omgift — rätten till inkomst- och behovsprövat tillägg för barn till frånskilda föräldrar icke påverkas av icke-vårdnadshavarens ekonomiska situation.

Stockholm den 15 januari 1965

Birger Lundström

Ruth Hamrin-Thorell
